

Planowanie pracy nauczyciela polonisty na IV etapie edukacyjnym

Warsztaty dla nauczycieli języka polskiego (3 godz. dydaktyczne)

Materiał przygotowany przez Kingę Białek

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Etapy planowania pracy

Etapy planowania pracy nauczyciela

1. Analiza podstawy programowej poprzedniego etapu edukacyjnego.
 - Jakie umiejętności powinien osiąść absolwent gimnazjum w zakresie czytania, interpretowania i tworzenia wypowiedzi?

(dyskusja)

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Etapy planowania pracy

Etapy planowania pracy nauczyciela

2. Analiza podstawy programowej dla IV etapu edukacyjnego.

- Jakie nowe treści wprowadza?
- Jakie umiejętności pogłębia?

(dyskusja)

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Etapy planowania pracy

Etapy planowania pracy nauczyciela

2. Analiza podstawy programowej dla IV etapu edukacyjnego.

Priorytety kształcenia:

- Tekstocentryzm
- Funkcjonalne uczenie gramatyki
- Zadbanie, aby na lekcjach języka polskiego uczeń obcował z różnymi tekstami kultury: literackimi, teoretycznymi, publicystycznymi, o języku, ikonicznymi itp. i umiał je odczytywać, dokonywać na nich operacji, wykorzystywać je jako konteksty.
- Doskonalenie umiejętności tworzenia własnego tekstu: ustnego i pisemnego (dbanie, by uczniowie mieli szanse formułowania własnych stanowisk w różnych sytuacjach lekcyjnych i pozalekcyjnych, pilnowanie, by te stanowiska uzasadniali, posługując się poprawną polszczyzną i zgodnie z zasadami logiki i/lub retoryki.

Etapy planowania pracy

Etapy planowania pracy nauczyciela

3. Wybór programu/ napisanie własnego programu.

- Jakie pozytywne i negatywne strony każdego rozwiązania można wymienić?

(dyskusja)

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Etapy planowania pracy

Etapy planowania pracy nauczyciela

4. Najważniejsze pytania.

- Jakie cele stawia podstawa programowa?
- Jakie umiejętności mam kształcić?
- Jakimi metodami?
- Jakie pomoce wykorzystywać?
- **Jak dostosować metody do potrzeb moich uczniów?**

Trzeba pamiętać o zindywidualizowanym podejściu do nauczania!

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Etapy planowania pracy

Etapy planowania pracy nauczyciela

5. Diagnoza umiejętności uczniów.

6. Wprowadzenie modyfikacji do planu nauczania.

Wybór skutecznych metod:

Zintegrowanie własnej wiedzy i doświadczeń
z wynikami badań naukowych.

Na podstawie notatek własnych autorki z wykładu prof. Thomasa Corcorana (dyrektora Konsorcjum Badań nad Polityką Edukacyjną z Uniwersytetu Columbia w Nowym Jorku), zorganizowanego przez Fundację Dobrej Edukacji w Warszawie w 2014 r.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

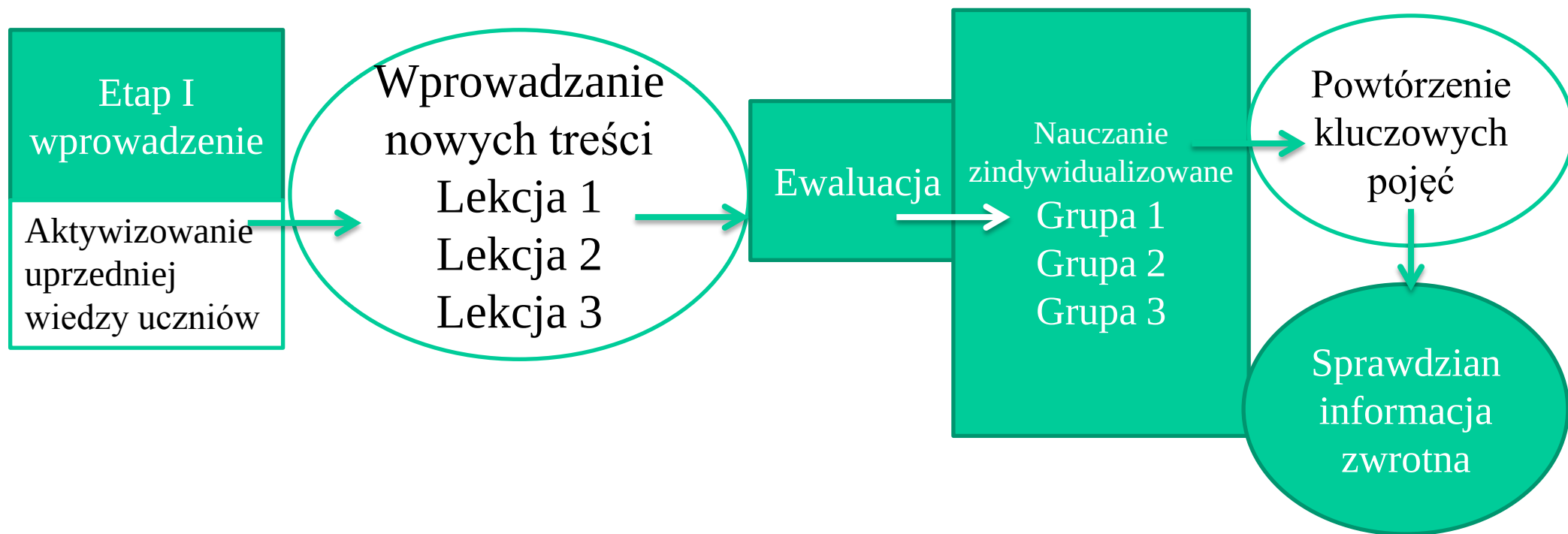

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Szczegółowe planowanie cyklu lekcji

Budowa cyklu lekcji wg prof. Thomasa Corcorana

Na podstawie notatek własnych autorki z wykładu prof. Thomasa Corcorana (dyrektora Konsorcjum Badań nad Polityką Edukacyjną z Uniwersytetu Columbia w Nowym Jorku), zorganizowanego przez Fundację Dobrej Edukacji w Warszawie w 2014 r.

Szczegółowe planowanie cyklu lekcji

Jakie zasady warto wprowadzić?

(wg prof. Thomasa Corcorana)

- Zadania muszą stawiać uczniowi odpowiednie wymagania poznawcze.
- Należy stawiać na interakcję i współpracę uczniów.
- Należy na bieżąco monitorować postępy uczniów.
- Należy często zadawać prace pisemne.

Na podstawie notatek własnych autorki z wykładu prof. Thomasa Corcorana (dyrektora Konsorcjum Badań nad Polityką Edukacyjną z Uniwersytetu Columbia w Nowym Jorku), zorganizowanego przez Fundację Dobrej Edukacji w Warszawie w 2014 r.

Ćwiczenie

W oparciu o powyższy schemat proszę zaplanować
cykl lekcji
związanych z „Weselem” Stanisława
Wyspiańskiego.

(karta pracy 1)

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Diagnoza umiejętności

- Dlaczego warto diagnozować?
- Jakie elementy należy uwzględnić w diagnozie?
- Jak wykorzystać badania ogólnopolskie w diagnozie?
- Jak w warunkach lekcyjnych zdiagnozować inne umiejętności?

Jak diagnozować uczniów?

Diagnoza szkolna musi obejmować

- większość umiejętności,
- predyspozycje indywidualne ucznia,
- uwarunkowania szkolne,
- uwarunkowania pozaszkolne.

Na każdym etapie pracy trzeba na bieżąco diagnozować poziom umiejętności uczniów!

Dlaczego warto korzystać z badań ogólnopolskich?

- Testy są ogólnodostępne.
- Zadania dobrze scharakteryzowane, a sprawdzane umiejętności – opisane.
- Wyniki klasy można odnieść do skali ogólnopolskiej.

Diagnoza przedmaturalna z języka polskiego.

Badanie przeprowadzone przez Instytut Badań Edukacyjnych przy współpracy z Centralną Komisją Egzaminacyjną i Okręgowymi Komisjami Egzaminacyjnymi

Zadania w zestawie testowym sprawdzały trzy grupy umiejętności:

- ✓ rozumienie czytanego tekstu na poziomie znaczeń, struktury i komunikacji
- ✓ wykonywanie działań na tekście
- ✓ świadczące o poziomie świadomości językowej.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Wyniki

Zadanie 1.

Andrzej Markowski

O przekręcaniu, czyli skrzydlate słowa ze zwichniętym skrzydłem

Źródło: Diagnoza przedmaturalna z języka polskiego – arkusz (2014). Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych, s. 2.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Zadanie 1.1. (0-1)

Przekształć tytuł artykułu tak, aby wyrazić jego sens bez użycia metafory.

Zadanie wymagało podjęcia następujących działań:

- ✓ rozpoznania w tytule wyrażenia metaforycznego *skrzydlate słowa ze zwichniętym skrzydłem*
- ✓ zinterpretowania znaczenia tej metafory w odniesieniu do tekstu artykułu
- ✓ dobrania wyrażenia (lub innej konstrukcji językowej) synonimicznego, zachowującego sens metafory wyjściowej
- ✓ sformułowania nowego tytułu

Źródło: Białek, K., Biedrzycki, K., Brożek, A., Kozak, W., Przybylski, B., (2014). Diagnoza przedmaturalna z języka polskiego. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych, s. 30.

Zadanie 1.1. (0-1)

Jeśli chodzi o sposób przekształcenia tytułu oryginalnego, to stosowane były dwie strategie: **parafraza wyłącznie drugiej**, metaforycznej części tytułu (strategia zdecydowanie dominująca) oraz **parafraza całości**. W większości analizowanych testów uczniowie wykorzystali schemat składniowy tytułu oryginalnego *O przekręcaniu, czyli...*, wstawiając w miejsce metafory ekwiwalent niemetaforyczny, np.:

- *O przekręcaniu, czyli nieudolne parafrazy znanych cytatów*
- *O przekręcaniu, czyli o nieściśle przytaczanych cytatach*
- *O przekręcaniu, czyli modyfikowaniu powiedzonek znanych postaci lub cytatów z literatury*
- *O przekręcaniu, czyli o zmienianiu sensu cytowanych słów*
- *O przekręcaniu, czyli znane cytaty z błędami*
- *O przekręcaniu, czyli sławne cytaty ze zmianami, które nadają im niewłaściwy sens*
- *O przekręcaniu, czyli niewielka zmiana w tekście, ale ogromna w znaczeniu*
- *O przekręcaniu, czyli cytujemy dokładnie*

Źródło: Białek, K., Biedrzycki, K., Brożek, A., Kozak, W., Przybylski, B., (2014). Diagnoza przedmaturalna z języka polskiego. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych, s. 31, 32.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Zadanie 1.1. (0-1)

Na czym polegały błędy popełniane przez uczniów w tym zadaniu?

- **stosowanie innych metafor**, np.: *O przekręcaniu, czyli wzniosłe słowa z nutką zakłamania; O przekręcaniu, czyli sentencje na opak; Modyfikacje, czyli skaleczona literatura*
- **nierozpoznanie metafory w tytule oryginalnym**, co powodowało, że w nowej wersji tytułu pojawiała się cała złożona metafora, np.:
„O przekręcaniu, czyli skrzydlate słowa i zwichnięte skrzydło”; Skrzydlate słowa – powiedzonka znanych postaci lecz tu ze zwichniętym skrzydłem; Przekręcone skrzydlate słowa ze zwichniętym skrzydłem; Skrzydlate słowa czyli o przekręcaniu ze zwichniętym skrzydłem
- **niezrozumienie tekstu**, co skutkowało tytułem niezgodnym z sensem artykułu, np.:
*Współczesne odpowiedniki dawnych sformułowań;
O przekręcaniu, czyli cytowanie bez pomyłek; O przekręcaniu, czyli wieloznaczne słowa, które można odczytać na wiele sposobów;
O przekręcaniu, czyli modyfikowanie cytatów z literatury przez znane postacie; O przekręcaniu, czyli niedokładnym modyfikowaniu cytatów;
O przekręcaniu, czyli słowa, którym poeci literaccy nadali głębszy sens*

Źródło: Białek, K., Biedrzycki, K., Brożek, A., Kozak, W., Przybylski, B., (2014). Diagnostyka przedmaturalna z języka polskiego. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych, s. 32-33.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Zadanie 1.1. (0-1)

Podsumowanie

Dla większości drugoklasistów problemem nie jest rozpoznanie metafory, ale znalezienie dla niej trafnego niemetaforycznego ekwiwalentu, a następnie przeformowanie tytułu z zachowaniem sensu oryginału. Co do formy językowej nowego tytułu, to jest ona najczęściej schematyczna, mało zindywidualizowana, uczniowie wykorzystują z reguły środki językowe użyte w tekście przez jego autora.

Źródło: Białek, K., Biedrzycki, K., Brożek, A., Kozak, W., Przybylski, B., (2014). Diagnoza przedmaturalna z języka polskiego. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych, s. 33.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Zadanie 1.2. (0-2)

Zastąp współczesnymi odpowiednikami podane sformułowania z przyimkiem „ku”.

- a) ma się ku wiośnie
- b) mają się ku sobie
- c) mówi to ku przestrodze

Poprawne wykonanie tego zadania wymagało od ucznia przeprowadzenia analizy semantycznej związków frazeologicznych, w których użyty został przyimek *ku*, i na tej podstawie zaproponowanie synonimicznej formy językowej pozbawionej tego przyimka, ale zachowującej sens każdego ze zwrotów. Ponieważ przyimek ten uznawany jest współcześnie za wyraz książkowy, o ograniczonym zasięgu użycia, kluczowe było zrozumienie, jakie wyraża on relacje w kolejnych frazeologizmach.

Źródło: Białek, K., Biedrzycki, K., Brożek, A., Kozak, W., Przybylski, B., (2014). Diagnoza przedmaturalna z języka polskiego. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych, s. 33.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Zadanie 1.2. (0-2)

a) ma się ku wiosnie

Liczne realizacje niepoprawne sprowadzały się do:

- ✓ często wymiany jedynie przyimka *ku* z dostosowaniem formy przypadka rzeczownika *wiosna* do wymagań nowego przyimka. Najczęściej był to zwrot *ma się **do** wiosny*, stosunkowo często *ma się **na** wiosnę* i *ma się **dla** wiosny*, a rzadko m.in. *ma się przed wiosną*, *ma się przy wiosnie*. Zdarzało się także, że nie dostosowywano przypadka rzeczownika do rekcji przyimka, co skutkowało powstaniem błędnych językowo form, np. *ma się dla wiosnie*, *ma się do wiosnie*, *ma się przed wiosnie*
- ✓ zastąpienia przyimka *ku* przysłówkiem *blisko*: *ma się blisko wiosny*, także z błędem składniowym *ma się blisko wiosnie*
- ✓ stosowanie niewłaściwych ekwiwalentów predykatu *zbliżać się*, np.: *dąży do wiosny*, *zmierza w kierunku wiosny*, *skierowany w stronę wiosny*. Realizacje tego typu pokazują, że niuanse różnic semantycznych między bliskimi sobie znaczeniowo wyrazami są nieczytelne dla niektórych uczniów
- przypisywanie przekształcanemu zwrotowi błędnego znaczenia, często naddanego na podstawie wiedzy stereotypowej, np.: *klimat jest coraz cieplejszy*; *zaczyna rozkwitać, żyć*; *ma się ku lepszemu*; *zmierza w dobrym kierunku*; *sprawy mają się dobrze*; *lubi wiosnę/lubi okres wiosenny*

Źródło: Białek, K., Biedrzycki, K., Brożek, A., Kozak, W., Przybylski, B., (2014). Diagnoza przedmaturalna z języka polskiego. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych, s. 34-35.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Zadanie 1.2. (0-2)

b) mają się ku sobie

Realizacje niepoprawne to:

- ✓ nietrafna wymiana przyimka ku na inny z dostosowaniem reakcji, np. częste *mają się dla siebie, mają się do siebie*, rzadsze *mają się przy sobie* oraz sporadyczne *mają się w sobie*. Tego typu rozwiązania pokazują nie tylko, że dla uczniów całkowicie niejasne jest znaczenie frazeologizmu mieć się ku sobie, ale także, że nie dostrzegają oni różnic semantycznych spowodowanych użyciem odmiennych przyimków
- ✓ parafrazy zbyt ogólne, zatracające sens zwrotu mieć się ku sobie, np.: *mają coś do siebie, coś jest między nimi*
- ✓ parafrazy błędnie odczytujące znaczenie przekształcanego frazeologizmu, np.: *pasują do siebie, dążą do siebie*
- ✓ zastąpienie parafrazy definicją znaczeniową typu słownikowego. Często tego typu wyjaśnienie definicyjne trafnie oddaje sens frazeologizmu, co oznacza, że za przyczynę niepoprawnego wykonania zadania należałoby uznać niezrozumienie polecenia, np.: *czuć coś do siebie wzajemnie; ktoś czuje miętę do kogoś; komuś ktoś podoba się ze wzajemnością*

Źródło: Białek, K., Biedrzycki, K., Brożek, A., Kozak, W., Przybylski, B., (2014). Diagnoza przedmaturalna z języka polskiego. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych, s. 36.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Zadanie 1.2. (0-2)

c) mówi to ku przestrodze

Realizacje niepoprawne to:

- ✓ zastosowanie niewłaściwego przyimka w miejsce *ku*, np.: *mówi to przed przestrogą; mówi to o przestrodze*
- ✓ podanie błędnego znaczenia, np.: *grozi, należy mieć coś na uwadze, mówi na przekór*
- ✓ mała precyzja w formułowaniu znaczenia, np.: *przestrzega przed przeszkodami, mówi to na wypadek czegoś*
- ✓ zastąpienie parafrazy definicją typu słownikowego lub omówieniem znaczenia, np.: *mówi się to dla przestrogi/aby przestrzec, mówi się na przestrogę, mówi się by kogoś ostrzec, ostrzega się (przed)*

Źródło: Białek, K., Biedrzycki, K., Brożek, A., Kozak, W., Przybylski, B., (2014). Diagnoza przedmaturalna z języka polskiego. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych, s. 37.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Zadanie 1.2. (0-2)

c) mówi to ku przestrodze

Podsumowanie

- Zadanie ujawniło, że świadomość językowa drugoklasistów w zakresie słownictwa i frazeologii przysparza im sporo problemów. Niepokoi m.in. nieuświadamianie sobie, że różne przymyki wyrażają w połączeniu z tymi samymi wyrazami odmienne relacje, wpływają zatem na semantykę całego wyrażenia i nie można dowolnie ich wymieniać. Wielu uczniów zdaje się nie mieć wiedzy, jakie relacje można wyrazić za pomocą przymików użytych przez siebie w parafrazach.
- Duża grupa uczniów nie odtworzyła w parafrazie właściwego znaczenia przekształcanych zwrotów, co świadczy o nieznajomości, nawet biernej, wykorzystanych w zadaniu form językowych. Uczniowie imali się różnych strategii, aby poradzić sobie z postawionym przed nimi zadaniem. Jedną z najbardziej charakterystycznych było posłużenie się we wszystkich trzech parafrazach przymikiem *dla* (*ma się dla wiosny, mają się dla siebie, mówi to dla przestrogi*), prawdopodobnie na wzór modyfikacji z drugiego akapitu artykułu.

Źródło: Białek, K., Biedrzycki, K., Brożek, A., Kozak, W., Przybylski, B., (2014). Diagnoza przedmaturalna z języka polskiego. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych, s. 37.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Zadanie 1.3. (0-2)

a) Podaj zasadę uporządkowania trzech przykładów przedstawionych w artykule.

b) Wypisz wyrazy / wyrażenia, które wskazują na sposób, w jaki te przykłady zostały uporządkowane.

Wykonanie zadania 3. wymagało od ucznia zbadania struktury tekstu. W przypadku części a) należało przyjrzeć się kolejności, w jakiej wprowadzane były do tekstu kolejne przykłady deformacji „skrzydlatych słów”, i odtworzyć na tej podstawie zamysł kompozycyjny autora tekstu. Tym samym konieczne było przyjęcie jako punkt wyjścia do analizy tekstu, że porządek ten nie jest przypadkowy.

Źródło: Białek, K., Biedrzycki, K., Brożek, A., Kozak, W., Przybylski, B., (2014). Diagnostyka przedmaturalna z języka polskiego. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych, s. 38.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Zadanie 1.3. (0-2)

a) Podaj zasadę uporządkowania trzech przykładów przedstawionych w artykule.

Uczniowie rozpoznawali cztery zasady uporządkowania kompozycyjnego przykładów przytoczonych przez autora artykułu:

1. gradacyjną
2. retoryczną
3. akapitowo-kompozycyjną
4. chronologiczną.

Źródło: Białek, K., Biedrzycki, K., Brożek, A., Kozak, W., Przybylski, B., (2014). Diagnoza przedmaturalna z języka polskiego. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych, s. 38.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Zadanie 1.3. (0-2)

Uporządkowanie gradacyjne

Była to zasada wskazywana najczęściej. Uczniowie poprawnie rozpoznawali, że przykłady ułożone zostały hierarchicznie w porządku rosnącym, co określano za pomocą wyrażen typu: *od najmniejszych do największych, od mniej znacznych do bardzo znaczących, od najmniej istotnej do najdalej idącej* itp., bardzo rzadko natomiast używano wyrazów nazywających wprost tę zasadę, np. *gradacja, stopniowanie, hierarchia*. Jeśli chodzi o rozpoznanie, co podlegało gradacji, tzn. co obrazowały kolejne przykłady, to uczniowie koncentrowali się albo na narastającym stopniu deformacji formy cytatu, albo na rosnącym wpływie tych modyfikacji na przekształcenia sensu cytatu, W pierwszym przypadku zasadę łączono z przyczyną coraz większej zmiany pierwotnego sensu, w drugim na pierwszym miejscu stawiano skutki niedokładnego przytaczania „skrzydlatych słów”.

Przykładowe odpowiedzi wskazujące na narastający stopień deformacji formy:

- *Przykłady zostały uporządkowane od najmniejszych do największych różnic w modyfikowaniu znanych cytatów.*
- *Przykłady uporządkowane są od mniej znacznych do bardzo znaczących deformacji cytatów.*
- *Przykłady zostały uporządkowane od najmniej istotnej deformacji do najdalej idącej.*
- *Zostały one podane stopniowo, od tych najmniej zniekształconych do tych najbardziej deformowanych.*

Źródło: Białek, K., Biedrzycki, K., Brożek, A., Kozak, W., Przybylski, B., (2014). Diagnoza przedmaturalna z języka polskiego. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych, s. 38-39.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Zadanie 1.3. (0-2)

Uporządkowanie retoryczne

W tej grupie odpowiedzi zasady decydującej o kolejności przytaczania przykładów szukano w porządku argumentacyjnym tekstu i w porządku gatunkowym rozprawki (słusznie rozpoznano, że artykuł ma strukturę tekstu argumentacyjnego). Przykłady uznawane były za argumenty lub uzasadnienia argumentacji. Niektóre z odpowiedzi można uznać za poprawne, gdyż sformułowana został w nich także gradacyjna zasada uporządkowania przykładów-argumentów, np.:

- *Argumenty zostały uporządkowane według rosnącej siły. Pierwszy przykład pokazuje, że zmiana słowa nie ma dużego znaczenia, natomiast argument ostatni obrazuje jak zmiana słowa wpływa na znaczenie cytatu.*
- *Przykłady są uporządkowane w ten sposób, aby przechodzić do coraz to mocniejszych argumentów potwierdzających tezę we wstępie.*

Źródło: Białek, K., Biedrzycki, K., Brożek, A., Kozak, W., Przybylski, B., (2014). Diagnoza przedmaturalna z języka polskiego. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych, s. 41.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Zadanie 1.3. (0-2)

Uporządkowanie chronologiczne

Zdecydowanie **niepoprawne** są odpowiedzi wskazujące na chronologię powstania cytatów przytaczanych w artykule jako zasadę ich uporządkowania, np.:

- *Trzy przykłady przedstawione w artykule zostały podane w kolejności od najmłodszego do dzieła coraz starszego wydania.*
- *Przykłady są uporządkowane od najstarszego.*
- *Przykłady uporządkowane są od współczesnych do najstarszych przekształceń języka.*
- *Przykłady są uporządkowane według zasady chronologii – od tego, który był najwcześniej do tego, który był najpóźniej.*

Uczniowie, którzy zredagowali te odpowiedzi, nie wiedzą, w jakich czasach tworzyli przywołani w artykule autorzy cytatów; myli im się też kierunek uporządkowania chronologicznego (od najstarszego czy od najmłodszego?).

Źródło: Białek, K., Biedrzycki, K., Brożek, A., Kozak, W., Przybylski, B., (2014). Diagnostyka przedmaturalna z języka polskiego. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych, s. 42.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Zadanie 1.3. (0-2)

b) Wypisz wyrazy / wyrażenia, które wskazują na sposób, w jaki te przykłady zostały uporządkowane.

Druga część zadania 3. wymagała rozpoznania elementów językowych w funkcji metatekstu, które bezpośrednio wskazują na zasadę uporządkowania przytoczonych w tekście przykładów, odkrywają tym samym przed czytelnikiem zamysł kompozycyjny autora. Za wykonanie tej części zadania przyznawano 1 punkt niezależnie od sposobu wykonania części pierwszej. W kluczu odpowiedzi przyjęto za rozwiązanie poprawne wskazanie co najmniej dwóch spośród trzech wyrazów podkreślających porządek przykładów: *właściwie*, *gorzej*, *wreszcie*, ewentualnie w formie rozbudowanej do postaci wyrażenia.

Źródło: Białek, K., Biedrzycki, K., Brożek, A., Kozak, W., Przybylski, B., (2014). Diagnoza przedmaturalna z języka polskiego. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych, s. 42.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Zadanie 1.3. (0-2)

- ✓ Jedynie uczniowie, którzy jako zasadę uporządkowania przykładów podali zasadę akapitową lub argumentacyjną, wskazywali szereg *właściwie*, *gorzej*, *wreszcie* jako wykładnik tego uporządkowania.
- ✓ Pozostałe warianty odpowiedzi, w których pojawił się leksem *właściwie*, należało uznać za niepoprawne, ponieważ były zbyt rozbudowane (przyjęły formę zwrotu), np.: *Właściwie „małą szkodliwość społeczną ma zmiana ... Właściwie „małą szkodliwość społeczną ma zmiana formy”, Właściwie „małą szkodliwość społeczną” ma zmiana formy znanego cytatu z „Trylogii”*
- ✓ Takie nadmierne rozbudowywanie pozwala wnioskować, że niektórzy uczniowie nie bardzo dostrzegają granicę między formami językowymi, które w tekście wnoszą informacje o samym tekście (o jego strukturze, kompozycji, realizowanych funkcjach) oraz tymi, które informują o rzeczy, czyli wnoszą informacje na realizowany w tekście temat.

Źródło: Białek, K., Biedrzycki, K., Brożek, A., Kozak, W., Przybylski, B., (2014). Diagnoza przedmaturalna z języka polskiego. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych, s. 43.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Ćwiczenie

Na podstawie wyników diagnozy przedmaturalnej z języka polskiego proszę zaproponować cykl ćwiczeń kształtujących omawiane umiejętności.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Jak diagnozować umiejętności interpretacyjne?

- ćwiczenia w samodzielnym stawianiu tez interpretacyjnych,
- szukanie dominanty kompozycyjnej i artystycznej
- „close reading” – sporządzanie notatek

Jak diagnozować umiejętności interpretacyjne?

Close reading – metoda rozpropagowana przez I.A. Richardsa i W. Empsona.

Polega na dokładnym czytaniu tekstu „linijka po linijce” („skrutować” – łac. *scrutare*, szukać, studiować, badać), zwracaniu uwagi na szczegóły (znaczenia poszczególnych słów, składnia etc.).

Przykład notatki

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Jak diagnozować umiejętności interpretacyjne?

Przykład notatki cz.1.

K.P.T.
delirant
bezsilny
marazm

Temat 2. Na podstawie fragmentu *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego porównaj poglądy ¹
Poety i Gospodarza na temat poezji narodowej oraz przedstaw sady bohaterów
o Polakach. ²

WESELE
Akt I, Scena 24
POETA, GOSPODARZ

POETA

Taki mi się snuje dramat
groźny, szumny, posuwisty
jak polonez; gdzieś z kazamat
jęk i zgrzyt, i wichrów świsty. → *perzyniam, gnora*
Marzę przy tym wichrów graniu
o jakimś wielkim kochaniu
Bohater w zbrojej, skalisty,
ktoś, jakoby złom granitu → *siły, mę, zły*
rycerz z czoła, ktoś ze szczytu
W grze uczucia, chłop „qui amat”¹²
przy tym historia wesola
a ogromnie przez to smutna → *netie, sprężystość*

awanturda, brach tradycyjnego motywu, krutoci

brach tradycji, wygnanie,

o miłości
mielna
nie z tego
Światła, nie-
realna
Uciekła w
miłość od świata, ma
ulubę kiedy
kobieta

realizm

Jak diagnozować umiejętności interpretacyjne?

Przykład notatki cz. 2.

Temat 2. Porównaj obrazy miasta przedstawione we fragmentach opowiadania Brunona Schulza *Sierpień* i powieści Leopolda Tyrmanda *Zły*. Omów sposoby ukazania przestrzeni i funkcje, jakie ona pełni w obu utworach.

SIERPIEŃ (fragment)

W sobotnie popołudnie wychodziłem z matką na spacer. Z półmroku sieni wstępowało się od razu w ślonieczną kąpiel dnia. Przechodnie, brodząc w złocie, mieli oczy zmrużone od żaru, jakby zalepione miodem, a podciągnięta górna warga odsłaniała im dziąsła i zęby. I wszyscy brodzący w tym dniu złotym mieli ów grymas skwaru, jak gdyby słońce nałożyło swym wyznawcom jedną i tę samą maskę – złotą maskę bractwa słonecznego i wszyscy, którzy szli dziś ulicami, spotykali się, mijali, starcy i młodzi, dzieci i kobiety, pozdrawiali się w przejściu tą maską, namalowaną grubą, złotą farbą na twarzy, szczyrzyli do siebie ten grymas bakchiczny¹ – barbarzyńską maskę kultu pogańskiego.

Rynek był pusty i żółty od żaru, wymieciony z kurzu gorącymi wiatrami, jak biblijna pustynia. Cierniste akacje, wyrosłe z pustki żółtego placu, kipiały nad nim jasnym listowiem, buketami szlachetnie uczłunkowanych filigranów zielonych, jak drzewa na starych gobelinach. Zdawało się, że te drzewa afektują wicher, wzburzając teatralnie swe korony, ażeby w patetycznych przegięciach ukazać wytworność wachlarzy listnych o srebrzystym podbrzuszu, jak futra szlachetnych lisic. Stare domy, polerowane wiatrami wielu dni, zabarwiały się refleksami wielkiej atmosfery, echami, wspomnieniami barw, rozproszonymi w głębi kolorowej pogody. Zdawało się, że całe generacje dni letnich (jak cierpliwi sztukatorzy, objający stare fasady z pleśni tynku) obtukiwały kłamiwą glazurę, wydobywając z dnia na dzień wyraźniej prawdziwe oblicze domów, dizjonomię losu i życia, które formowało je od wewnątrz. Teraz okna, oślepienie blaskiem pustego placu, spały; balkony wyznawały niebu swą pustkę; otwarte sienie pachniały chłodem i winem.

Kupka obdartusów, ocalała w kącie rynku przed płomienną miotłą upału, oblegała kawałek muru, doświadczając go wciąż na nowo rzutami guzików i monet, jak gdyby z horoskopu tych metalowych krążków odczytać można było prawdziwą tajemnicę muru, porysowanego hieroglifami rys i pęknięć. Zresztą rynek był pusty. Oczekiwało się, że przed tę sień sklepioną z beczkami winiarza podjedzie w cieniu chwiejących się akacyj osiołek Samarytanina,

wyobraznia, dźwięki, narrator odwołuje się do wspomnień, bogaty język, kiczowatość opisu

namierzanie ob. Biblii, potęgowanie opisu

Źródło: Sprawozdanie z egzaminu maturalnego 2014. Język polski, oprac. W. Kozak, M. Kosińska-Pułka, A. Spilkowski, CKE, 2014, s. 44.

Jak diagnozować umiejętności interpretacyjne?

Teksty używane w diagnozie umiejętności interpretacyjnych powinny być:

- wyraziste (dominanta łatwa do zauważenia)
- zrozumiałe na najprostszym poziomie bez konieczności przywoływania kontekstów

Ćwiczenie

Proszę zaplanować ćwiczenie diagnostyczne w zakresie umiejętności interpretacyjnych z wykorzystaniem poniższego tekstu:

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

J.A. Morsztyn, „Do trupa. Sonet”

Leżysz zabity i jam też zabity,
Ty – strzałą śmierci, ja – strzałą miłości,
Ty krwie, ja w sobie nie mam rumianości,
Ty jawne świece, ja mam płomień skryty.

Tyś na twarz suknem żałobnym nakryty,
Jam zawarł zmysły w okropnej ciemności,
Ty masz związane ręce, ja, wolności
Zbywszy, mam rozum łańcuchem powity.

Ty jednak milczysz, a mój język kwili,
Ty nic nie czujesz, ja cierpię ból srodze,
Tyś jak lód, a jam w piekielnej śręczodze.

Ty się rozsypiesz prochem w małej chwili,
Ja się nie mogę, stawszy się żywiołem
Wiecznym mych ogniów, rozsypać popiołem.

Źródło internetowe: <http://wolnelektury.pl/katalog/lektura/do-trupa.html>

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Podsumowanie i wnioski z warsztatów

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Dziękuję za uwagę

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

